

**Д. Мартишин, Є. Романенко,
А. Богданенко**

**ЧЕРЕЗ ПУСТЕЛЮ
ДО ВОСКРЕСІННЯ:
ДУХОВНІ БЕСІДИ
НА ВЕЛИКИЙ ПІСТ**

Київ
Видавництво Ліра-К
2020

УДК 271.222(477)-28-47
М29

М29 Мартишин Д., Романенко Є., Богданенко А.
Через пустелю до Воскресіння: духовні бесіди
на Великий піст. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. —
68 с.

ISBN 978-617-7844-80-7

Українські науковці запрошують християн глибше пізнати духовнорелігійну історію українського народу та замислитися над долею Православної Церкви України у XXI ст.

У своїх духовних бесідах на Великий піст автори зробили спробу допомогти людині зустріти Бога й осмислити існуючу проблематику православної віри сьогодення у контексті духовного крокування до світлого Христового Воскресіння — Святої Пасхи.

Книга адресована усім, кому не байдужі питання людської духовності, усім, хто прагне глибше зрозуміти сутність християнської віри та основні аспекти місії Православної Церкви у сучасному світі.

УДК 271.222(477)-28-47

ISBN 978-617-7844-80-7

© Мартишин Д., Романенко Є.,
Богданенко А., 2020
© Видавництво Ліра-К, 2020

ЗМІСТ

Слово до читача	5
Духовний шлях пізнання Бога — духовна бесіда на Великій піст	7
Торжество Православ'я — духовна бесіда на Великій піст	13
Світло Божественної благодаті — духовна бесіда на Великій піст	21
Хрест — краса Церкви — духовна бесіда на Великій піст	27
Духовний скарб — духовна бесіда на Великій піст	35
Справжнє духовне благочестя — духовна бесіда на Великій піст	43
Історія спасіння — духовна бесіда на свято Входу Господнього до Єрусалима.....	51
Все творіння радіє — духовна бесіда на свято Пасхи.....	58
Відомості про авторів	65

Єпископ Іларіон (Рудник)

Слово до читача

Виклики ХХІ століття активізували проблему осмислення засад священної місії Православної Церкви, духовного життя кожного православного християнина, конструктивного діалогу церковної та світської науки, богословської освіти, духовного просвітництва і культури. Ключовими напрямками священної місії Православ'я в умовах процесів трансформації сучасного світу виступає оновлення літургійного осмислення життя, розвиток богословської науки, ефективна соціальна робота Православної Церкви та церковне просвітництво.

Ми є свідками того, що у суспільстві різко зріс суспільний інтерес до історії Церкви, богослужіння та богослов'я християнства: активізувалися не лише священнослужителі, богослови, миряни, але й світські спеціалісти: державні управлінці, юристи, філософи, релігієзнавці, психологи, соціологи, політологи, журналісти тощо. Богословські знання Православної Церкви, політична теологія, літургіка, есхатологія, богословські теорії духовного життя особистості, християнська аскеза, апологетика впроваджуються в сучасну світську науку, в життя українського суспільства, вивищуючи дух сучасного християнства, розвиваючи духовно-моральну культуру демократичної та незалежної України.

Книга «Через пустелю до Воскресіння: духовні бесіди на Великий піст» розкриває багатоаспектні напрями релігійного життя православного християнина. Автори, займаючи глибоко християнську позицію, переймаються складними духовними проблемами сучасного світового Православ'я. Вдаючись до богословського предмет-

ного аналізу історії Православної Церкви, літургічного досвіду буття віруючої людини, аналізуючи сучасний стан розбудови християнської місії у сучасному світі, вони намагаються дати відповідь на питання, якою духовною стежкою Великого посту людина може наблизитися до Бога та залучитися до таємниці Воскресіння Христа Спасителя.

Нехай Господь рясно благословить авторів на служіння Православ'ю та українському народу на неозорій ниві богословської освіти, світської науки, просвітництва, культури та соціального служіння Православної Церкви сучасному людству.

Іларіон (Рудник),
єпископ Едмонтонський
і Західної єпархії
Української Православної Церкви Канади

Духовний шлях пізнання Бога — духовна бесіда на Великій піст

Розмірковуючи над значенням Великого посту для духовного життя православного християнина, нагадаємо, що Великий піст — це період духовного та богословського збагачення людини. Прикро бути свідком того, що для багатьох сучасників піст — це лише постійні думки про пісний стіл (варену картоплю, олію, квашену капусту, буряк та інші кулінарні захоплення). До того ж, ще й додаються хибні аскетичні уявлення: нібито у піст не можна сміятися, радіти кожному дневі життя, ходити у гості та спілкуватися один з одним; нібито Бог у період посту чекає від нас на те, щоб ми були постійно сумними, розчарованими, зануреними у власну темряву відчаю, спокуси та скорботи. З упевненістю можна стверджувати, що від такої омани «духовності» та пустелі «святості» життя буде радіти тільки ворог роду людського — сатана, оскільки йому вдалося спотворити слова Святого Письма і християни вже не пам'ятають Євангельського Одкровення: «Коли ж постите, не будьте сумні, як лицеміри, бо вони потьмарюють обличчя свої, щоб показати людям, що постять вони» (Мф. 6:16).

Навпаки, сучасна людина у часи політичних криз, економічних потрясінь і духовних катастроф, як ніколи, зголоділа за живим словом Живого Бога. Тому під час посту важливо не лише постувати тілом, а й глибше розумом занурюватися у Слово Боже, розмірковуючи над богословською скарбницею Православної Церкви та релігійної філософії. Багатьом парафіянам, які не можуть суворо дотримуватися посту за станом здоров'я,

Світ духовної трапези

треба більше приділяти уваги духовному зростанню: спогляданню богословських істин у житті, читанню богословської й філософської літератури. Таким чином, за сорок днів посту вони мають чудову можливість отримати для себе певний духовний зиск, прочитавши більше книжок богословського спрямування. Саме у піст, не зайвим буде навернення людини до світу духовної трапези — літератури, оскільки література — це світ духовних сенсів буття, цінностей, мотивації, інтересів, небесна музика натхнення та творчості.

Нагадаємо, що Великий піст — це, передусім, духовний шлях пізнання Бога. А це — збагачення власного внутрішнього досвіду духовного буття, пошук самого себе, творче філософське й інтелектуальне сходження вгору — до Богопізнання. Під час посту важливо

Література — це світ духовних сенсів буття

оновитися душею, тілом і розумом, осмислити власне життя, намітити певні цілі, сформуванати стратегію руху і напрямку. Саме цьому нас навчає богословська думка Православної Церкви. Варто завжди пам'ятати, що богослов'я Церкви — це не мертвий матеріал семінарських конспектів майбутніх священнослужителів, академічних роздумів богословів, це, насамперед, вічне актуальне слово Творця Всесвіту, звернене до кожного християнина та людства загалом.

Відомо, що духовне життя людини — це шлях до спасіння, це постійна нескінченна боротьба за справжнє, повноцінне, цілісне буття в Бозі, без жодних метафізичних спекуляцій, ідеологічних чи політичних перекручень, бабських забобонів, усіляких відходжень від Істини. У цьому й полягає особливе значення періоду

Духовний шлях пізнання Бога

Великого посту, коли ми кожної неділі, згадуючи події з життя святих, святкуючи, відзначаючи важливі дати церковної історії, наближаємося до справжнього Богопізнання, дякуємо Отцю Небесному за духовну радість, земне щастя й випробування на шляху спасіння, оновлення й прозріння.

Саме у Великій піст відчутно весняне оновлення духу, радість живого Богоспівкування. Духовне життя християнина — сповідь, святе Причастя, храмова та домашня молитва, подяка Богові, постійні роздуми над Словом Божим, міркування над буттям та викликами сучасного світу — є динамічним шляхом духовно-морального, інтелектуального, богословського зростання. Отже, у житті Церкви закладені величезні потенційні інтенції розгортання повноцінного, цілісного людського

буття. Мусимо пам'ятати, що у певні періоди людської історії церковна думка, соціальне вчення Церкви може стати новим імпульсом соціальної та духовної динаміки розвитку суспільства та сучасної цивілізації. Наше суспільство прагне живого, сучасного, зрозумілого слова про релігійну віру, пошук Бога та духовне буття, яке, на жаль, у великому дефіциті у сучасній церковній проповіді. Вочевидь, що не можна розмовляти з сучасною людиною про історію Церкви, богослов'я, духовні ідеали, християнські цінності мовою богословських підручників XVIII — XIX сторіччя. Необхідно зрозуміти, що динаміка духовного життя кожного християнина сьогодні — складна, суперечлива, багатогранна та різноманітна.

На нашу думку, якщо в історії Вселенських Соборів ми споглядаємо динамічні явища розвитку богослов'я, богослужіння, філософської рефлексії і загального парафіяльного буття, то й у XXI сторіччі нашому погляду мають відкритися не менш яскраві сторінки розвитку величі Церкви і сили благодаті Святого Духа. Варто наголосити, що внутрішні ресурси Церкви невичерпні. Саме про це пишуть святі отці, видатні богослови, релігійні мислителі й філософи. Звідси органічно випливає й особлива відповідальність кожного християнина за можливість передання живої власної віри молоді та наступним поколінням. Адже православні християни не на небесах, не у стінах старовинних храмів і соборів, а у реальному житті суспільства мають бути свідками Божої мудрості, любові, турботи, милості, прощення, а не войовничими невігласами темного «середньовіччя», радикальними фанатиками від обряду і марновірства.

Цілком зрозуміло, що змінюються покоління, які живуть на планеті, їхня ментальність, світосприйняття, а, отже, і Церква мусить це враховувати, звертаючись

до сучасників. Церква — це живий Боголюдський організм, який постійно розвивається в історії та культурі. Тому, під час Великого посту читаймо Євангеліє, послання святих апостолів, перечитуймо богословські книжки, думаймо над життям святих подвижників Церкви Христової і творчо осмислюймо філософську та історичну літературу, присвячену релігійному шляху людства — шляху до храму віри, надії, любові, до спасіння у вічності. Святе Письмо закликає нас: «Завжди радійте. Безперестанно моліться. За все дякуйте: бо така про вас воля Божа у Христі Ісусі. Духа не вгашайте. Пророцтва не зневажайте. Все досліджуйте, доброго держіться» (Фес. 5: 16–21).